

V Trobada Internacional d'Escoles Indígenes de Formació Política

Esther Oliver – AlterNativa Intercanvi amb els Pobles Indígenes

Des del dia 13 fins al 18 de juny de 2016 tingué lloc a la localitat de Quito (Equador) la V Trobada Internacional d'Escoles Indígenes de Formació Política. Impulsada per AlterNativa (com a membre de la CODPI) i EntrePobles.

*Les Trobades
Internacionals
reuneixen a
organitzacions
de solidaritat
internacional
de l'Estat
espanyol amb
organitzacions
indígenes
d'Abya Yala*

Les Trobades Internacionals reuneixen a organitzacions de solidaritat internacional de l'Estat espanyol amb organitzacions indígenes d'Abya Yala.¹

La jornada inicial es va dedicar a l'anàlisi de la conjuntura de cada un dels països participants. Una realitat compartida és la presència d'empreses extractives en territoris indígenes que evoquen projectes econòmics capitalistes d'acaparament: mineria a gran escala, monocultiu de canya, palma, expansió de la frontera petrolera i hidroelèctriques, entre d'altres. Aquesta realitat generalitzada al continent ha activat diferents formes de resistència per part de la població indígena i camperola i amb això s'han generalitzat, de la mateixa manera, diferents formes de repressió, criminalització i noves formes de violència estatal.

Tot i que cada país té les seves particularitats, el cas de l'Equador i de Bolívia presenten diverses similituds. Tots dos reaccionaren a les mesures d'austeritat imposades pels governs neoliberals amb mobilitzacions socials. En ambdós països, el descontentament social s'encarrilà a través de la via electoral i va dur a la presidència a governs de caràcter progressista amb una agenda comuna: enfortiment de l'Estat, aplicació de polítiques socials i la realització de grans obres d'infraestructura. A la pràctica les diferències entre els governs andins es redueixen únicament a la manera com es relaciona el govern amb els moviments socials. Ni el govern equatorià ni el bolivià han estat capaços d'oferir una

alternativa al desenvolupament capitalista, pitjor encara, projectes com la carretera del TIPNIS, que s'insereix dins el IIRSA (infraestructura per a la Integració Regional Sud-americana) evidencien la voluntat d'afavorir el saqueig dels territoris per part de les potències estrangeres.

En el cas de l'Equador, la Coordinadora Nacional d'Obrers i Indígenes dirigí les principals mobilitzacions al país. L'agost de 2015 tingué lloc la manifestació més important amb una repressió i criminalització tan dures que deixà a més de 40 persones en procés judicial. Avui dia, a l'Equador hi ha més de 700 persones perseguides per qüestions polítiques. El govern debilita les organitzacions socials i enforteix l'Estat.

D'altra banda, a dia d'avui, el govern d'Evo Morales permet més possibilitats d'incidència política i una proximitat més gran del govern als sectors socials organitzats, hi ha una forta reflexió post referèndum i no s'experimenten els nivells de criminalització que viuen altres països llatinoamericans.

El context colombià ve marcat per les negociacions de pau. Una de les característiques principals dels Acords de Pau és l'exclusió dels pobles indígenes, afros i camperols. El Govern i les FARC han negociat la implantació de zones de reserva als territoris mitjançant la constitució de reserves camperoles sobreposades als territoris indígenes i afro i la creació d'organitzacions noves, fins i tot de caràcter nacional, que fragmenten les organitzacions tradicionals del moviment indígena i camperol. Com a conseqüència a la signatura dels Acords de Pau les organitzacions participants mostren la seva preocupació per l'època del post conflicte. A més a més, hi ha poca claredat envers les víctimes, les despulls territorials i els nens i les nenes reclutades. D'altra banda, la signatura dels Acords de Pau,

1. Centre de Formació i Realització Cinematogràfica (Bolívia); Associació de Cabildos Indígenes del Nord del Cauca i Organització Indígena d'Antioquia (Colòmbia); Associació de Serveis Comunitaris de Salut, Associació Maya Uk'u'x B'e i Cooperació Indígena per al Desenvolupament Integral (Guatemala) i Confederació de Nacionalitats Indígenes de l'Equador (CONAIE), Institut Científic de Cultures Indígenes (ICCI), Pluriversitat Amawtay Wasi i Universitat de la Terra (Equador).

*La Trobada
va destacar les
violències que
pateixen i les
resistències en
què participen
les dones
indígenes*

negociada entre el govern i les guerrilles, va acompanyada d'una presència governamental major a la regió, de formes de penetració, clientelisme, cooptació de líders i divisió de la població.

En el cas de Guatemala, el país viu escenaris on l'estat d'excepció és la regla. Encara tenim present la matança de 2012 a Totonicapán i els violents desallotjaments de la Vall del Polochic un any abans. Les xifres de morts violentes, al voltant de 20 diàries, situen Guatemala entre els països més violents del món. El conflicte social no troba una via electoral on expressar-se. Els moviments socials aconseguiren remuntar les circumstàncies i l'any 2015 crearen l'Assemblea Social i Popular, malgrat els nombrosos intents de manipulació i de redirecció que comptaren amb l'ajut de grans mitjans de comunicació i de les classes mitjanes-altes urbanes que clamaven contra la corrupció. A l'Assemblea conflueixen moviments camperols, indígenes, feministes, d'estudiants universitaris urbans, entre d'altres, i s'ha encarregat de mantenir en ferm les demandes històriques. Conjuntament amb sectors políticament poc alineats però aglutinats en una mobilització massiva, aconseguiren posar fi al govern anterior. Una altra mostra d'això és la Marxa per l'Aigua realitzada recentment, en què diferents pobles indígenes van recórrer des de la frontera amb Mèxic i des del nord del país cap a la seu del govern a la ciutat de Guatemala, denunciant el robatori i la contaminació de fonts d'aigua i recollint mostres d'aigua contaminada de tots els rius que trobaven al seu pas. Com ja s'esdevingué anteriorment a Amèrica

Llatina, i com a seguirà passant, la negació d'aquest dret fonamental atempta contra les bases que sustenten la vida i inevitablement desencadena la protesta social. A Guatemala es rescaten, dins del procés de resistència, diferents mecanismes pedagògics de mobilització social: entre els quals les sentències indígenes pròpies, amb més de 180 consultes comunitàries i la mobilització de més de 1.000.000 de persones que han dit que no a la mineria.

És important esmentar la transversalització de la perspectiva de gènere que realitzaren les diferents escoles, assenyalant les violències que pateixen i les resistències en què participen les dones indígenes. Des de Guatemala a Bolívia la resistència contra el model extractivista l'encapçalen les dones, i per això, elles són les primeres que pateixen la repressió sobre els seus territoris i els seus cossos. Tot i que les taxes de femicidis varien d'un país a l'altre, a Guatemala són especialment altes, es manté la irresponsabilitat constant per part dels governs a l'hora d'abordar aquest genocidi contra la meitat de la humanitat.

Basant-nos en aquests elements comuns, l'expansió de l'acumulació capitalista als territoris indígenes i camperols i la resistència i criminalització conseqüents, i l'increment de la violència cap a les dones, es fa palesa la importància dels processos de formació política impulsats per les organitzacions indígenes. ■

Aquest article ha estat publicat a partir de les aportacions de Lluís Corral i Rolando Moran